

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

*О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Моделювання освітніх систем викликає все більшу увагу та інтерес як у теоретиків, так і практиків. Моделювання освітніх систем – це спосіб досягнути суть процесів і явищ, що відбуваються. Метою й завданням моделювання визначаємо беручи до уваги потреби суспільства.

Основні проблемні питання, які постають у процесі створення моделей і моделювання освітніх систем, охоплюють такий спектр напрямів, зокрема:

- визначення можливості «програвати» модель, розроблену для певних умов, у варіативних ситуаціях здійснення освітньої діяльності;
- пошук можливостей і створення умов для моделювання конкретної педагогічної реальності;
- дослідження можливості з'ясування обмежень і прогалин у структурі розробленої моделі;
- визначення міри необхідності моделювання для досягнення нового; тощо.

Як зазначає В. Вітлінський [1], соціально-економічні системи належать до так званих складних систем. Складним системам притаманна низка властивостей, які потрібно враховувати в їх моделюванні, інакше неможливо твердити про адекватність побудованої моделі. Серед цих властивостей науковець виокремлює такі:

- емерджентність як вияв у найбільш яскравій формі властивості цілісності системи, тобто наявність у економічної системи таких властивостей, які не є притаманними жодному з її елементів, котрий розглядається окремо, поза системою. Емерджентність – це результат виникнення між елементами системи так званих синергетичних зв'язків, які забезпечують збільшення загального ефекту до більших обсягів, ніж сума ефектів окремо взятих елементів системи, що діють (функціонують) незалежно. Тому соціально-економічні системи потрібно досліджувати й моделювати зважаючи на синергізм;

- динамічність економічних процесів, що полягає в зміні у часі параметрів і структури економічних систем під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників (навколишнього середовища);

- невизначеність щодо розвитку економічних явищ (процесів). Економічні явища та процеси мають нелінійний, випадковий характер. Невизначеність іманентно притаманна економічним системам, тому для вивчення їх потрібно застосовувати економіко-математичні моделі на базі теорії ймовірностей і математичної статистики, а також на базі теорії нечітких (розпливчастих) множин тощо. Важливою також є розбудова ризикології (науки про економічний ризик) тощо;

- неможливість ізолювати процеси, які здійснюються в економічних системах незалежно від процесів у навколишньому середовищі, для окремого спостереження й дослідження їх;

- активна реакція на нові чинники, що з'являються. Спроможність соціально-

економічних систем до активних, не завжди передбачуваних дій залежно від ставлення суб'єктів управління та самої системи загалом до цих чинників, способів і методів їх впливу тощо.

Недоліки вищої школи полягають у знеособленості освіти, валовому підході до освітнього процесу, самому стилі організації системи діяльності закладу вищої освіти. Ми вважаємо, що сама концепція професійної підготовки фахівців, її зміст, технічне та практичне втілення базуються на застарілих, малоефективних формах, методах і засобах навчання, значною мірою спрямованих лише на відтворення ситуацій, які часто виникають у професійній діяльності. Чинна система професійної підготовки не забезпечує належною мірою формування та розвиток у майбутніх фахівців творчих якостей особистості, здатності адаптуватися до мінливих соціальних умов. Крім того, неефективно скорочується значний бар'єр між досягненнями науки й культури та практикою закладу вищої освіти, професійною майстерністю окремих педагогів і вчених вищої школи та рівнем підготовки низки викладачів, формування яких тривалий час залежало від впливу механізмів управління освітою, що часто пригнічує творчу свободу дій, розумну ініціативу в самих підходах до змісту й організації освітнього процесу. Разом із тим парадокс полягає в тому, що в сучасних умовах, коли перед викладацьким складом кожного закладу вищої освіти відкриваються відносин перспективи для свободи творчості та можливостей застосування альтернативних форм і методів підготовки, багато викладачів просто не знають, як використати можливості цієї свободи.

На думку О. Міхеєнко, фахова підготовка ґрунтується на таких методологічних підходах: компетентнісному, холістичному, синергетичному та діяльнісному [3]. Так, зокрема:

- компетентнісний підхід в освіті України запроваджений на державному рівні й реалізується шляхом формування групи ключових, загальнопредметних, предметних (базових) і професійних компетентностей;
- холістичний підхід ґрунтується на цілісному уявленні про організм людини, в якому все взаємопов'язане і взаємообумовлене;
- синергетичний підхід полягає в здійсненні опосередкованого керівництва, ненав'язливо спрямовуючи студентів на позитивний шлях їх професійного розвитку, формування готовності до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення;
- діяльнісний підхід передбачає орієнтацію на розвиток творчого потенціалу особистості, дає змогу враховувати індивідуальні та вікові особливості кожного студента шляхом посередництва діяльності, яка сприяє самореалізації та особистісному зростанню.

Поміж українських досліджень заслуговує на увагу опис процесу моделювання, запропонований Г. Ковальчук [2] саме в контексті професійної підготовки фахівців економічної галузі. На думку автора, означений процес передбачає: уточнення цілей навчання з теми; визначення форм і методів навчання з теми з урахуванням соціально-психологічних особливостей групи навчання й забезпечення необхідних рівнів засвоєння елементів бази знань; розроблення дидактичних матеріалів і завдань тестового контролю засвоєння навчального матеріалу. Послідовність дій для створення моделі засвоєння бази знань із теми, як зазначає дослідниця, може бути такою: укладання переліку елементів знань із теми; вилучення тих елементів, які студенти засвоїли на попередніх етапах; виділення

елементів знань, без активного володіння якими важко засвоїти поточну тему; розподіл за групами елементів бази знань і прогнозування необхідного рівня їх засвоєння; укладання моделі засвоєння бази знань із теми.

Отже, у межах еволюційної теорії економічних змін здійснюються різні кроки до розбудови адекватних освітніх моделей, які за умов використання сучасного математичного апарату й комп'ютерних технологій можуть стати істотним доробком у розвитку економічної науки саме в контексті підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в умовах закладу вищої освіти.

Література:

1. Вітлінський В. В. Моделювання економіки: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2003. 408 с.
2. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посібник / 2-ге вид., доп. К. : КНЕУ, 2003. 298 с.
3. Міхесенко О. І., Котелевський В. І. Модель професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини до застосування здоров'язміцнювальних технологій. *Педагогіка і психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2014. № 9. С. 41–46.